

RAAP-NOTITIE 1550

**Plangebied aan de Koestraat achter
Haven 40**

Gemeente Schoonhoven

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Arjan Verstoep bureau voor bouwkunde

Titel: Plangebied aan de Koestraat achter Haven 40, gemeente Schoonhoven;
archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Status: eindversie

Datum: maart 2006

Auteur: *drs. M. Rietkerk*

Projectcode: SHAK

Bestandsnaam: N01550-SHAK.doc

Projectleider: drs. M. Rietkerk

Projectmedewerker: drs. A. Abechri

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. I.A. Schute

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Arjan Verstoep buro voor bouwkunde heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in februari 2006 een bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van 2 appartementen met garages op de begane grond in de gemeente Schoonhoven. Het bureauonderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het onderzoeksgebied geregistreerd staan en om de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen.

Vanwege de ligging in een stads- en dorpskern met bewoning vanaf de Middeleeuwen geldt voor het plangebied een zeer hoge kans op het aantreffen van archeologische sporen vanaf de Late Middeleeuwen (<http://www.chs2.pzh.nl>). Op basis van historische gegevens worden in het plangebied archeologische resten van de nederzetting Schoonhoven vanaf het eind van de 13e eeuw verwacht. Het betreft naar alle waarschijnlijkheid resten van bebouwing langs de Koestraat. Landschappelijk gezien bevindt het plangebied zich in een veengebied. Dit gebied werd vanaf de 10e of 11e eeuw systematisch ontgonnen. De aanwezigheid van resten van bewoning uit deze periode kan dan ook niet worden uitgesloten. Deze resten worden dicht onder het maaiveld verwacht. De bouwwerkzaamheden in het plangebied kunnen eventueel aanwezige archeologische resten aantasten.

Op grond van de geologische kenmerken van de bodem tot circa 2,5 m -Mv geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen. Op de Afzettingen van Gorkum (vanaf 2,5 m -Mv) kunnen vindplaatsen voorkomen uit het Neolithicum en/of de Bronstijd.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Arjan Verstoep buro voor bouwkunde heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in februari 2006 een bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van 2 appartementen met garages op de begane grond in de gemeente Schoonhoven. Het bureauonderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het onderzoeksgebied geregistreerd staan en om de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen.

1.2 Plangebied

Het plangebied (169 m²) ligt in het oude centrum van Schoonhoven aan de oostzijde van de Koestraat recht tegenover Koestraat nummers 36 en 38 (figuren 1 en 2). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 38B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 118.130/439.745. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Schoonhoven, sectie C, nummers 2828, 2738 en 2575. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied bebouwd met een schuur en een garage. Deze panden zullen worden gesloopt. Na sloop vindt nieuwbouw plaats. Deze nieuwbouw zal tot circa 5,0 tot 7,5 m -Mv worden onderheid.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de datering van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (historische, geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst). Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd (eind 2006 gaat de ROB op in de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg [RACM]).

Op basis van historisch kaartmateriaal is inzicht verkregen in de ontwikkeling van het plangebied door de eeuwen heen. Omdat op historische kaarten in de regel geen duidelijke schaalindeling is aangegeven, is het vaak niet mogelijk om informatie van historische kaarten op de hedendaagse topografie te projecteren. Ook zijn de kaarten niet altijd even waarheidsgetrouw. Kadastrale kaarten worden vanaf de 19e eeuw gemaakt en zijn wel redelijk betrouwbaar. Daarom is huidige topografie geprojecteerd op de kadastrale kaart uit 1828 (figuur 3; www.dewoonomgeving.nl: Gemeente Schoonhoven, sectie C genaamd Westzijde, blad 1).

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied bestaat geologisch gezien waarschijnlijk uit Afzettingen van Tiel (komafzettingen) op een afwisselende gelaagdheid van Hollandveen met Afzettingen van Gorkum (kom- en oeverafzettingen; RGD, 1980: codes rF2k).

Bodem

Het plangebied is als niet gekarteerd op de bodemkaart weergegeven vanwege de ligging in de bebouwde kom. Uit extrapolatie van gegevens uit de directe omgeving kan niettemin een globale indruk verkregen worden van de bodem in het plangebied. De bodem in het plangebied bestaat waarschijnlijk uit Drechtvaaggronden (Stiboka, 1984: code Rv01C, grondwatertrap II) of kalkloze poldervaaggronden: zware klei met profielverloop 4 (Stiboka, 1984: code Rn44c, grondwatertrap III).

Historie

Het plangebied bevindt zich in de middeleeuwse stadskern van Schoonhoven aan de oostzijde van de Koestraat. Schoonhoven is rond het midden van de 13e eeuw ontstaan aan de noordelijke oever van de Lek aan de monding van de Zevender. Het Utrechts-Hollands veengebied was toen reeds ontgonnen. De oudste kern van Schoonhoven bevindt zich waarschijnlijk ten noorden van het plangebied in de omgeving van de Grote kerk. Aan het eind van de 13e eeuw en begin 14e eeuw zal de bewoning zich in de richting van de Lek hebben uitgebreid (Visser e.a., 1990). De vroegste beschikbare kaart is de kaart van Schoonhoven van Jacob van Deventer uit circa 1560 (figuur 4). Uit deze kaart blijkt dat zich langs de oostzijde van de Koestraat bebouwing bevond.

Projectie van de kadastrale minuut

Uit de projectie van de kadastrale minuut uit 1828 van de gemeente Schoonhoven (sectie C genaamd Westzijde, blad 1) uit 1828 (www.dewoonomgeving.nl) op de huidige topografie blijkt dat zich ter plaatse van het plangebied bebouwing bevond (figuur 3). Tot hoever in de tijd deze bebouwing teruggaat, is niet bekend.

Archeologie

Volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland regio Krimpenerwaard en Gouwestreek (<http://www.chs2.pzh.nl>) bevindt het plangebied zich in een stads- en dorpskern met bewoning vanaf de Middeleeuwen (figuur 1). In ARCHIS staan 2 archeologische waarnemingen geregistreerd uit de historische kern van Schoonhoven (ARCHIS-waarnemingsnummers 32726 en 50156). Onder ARCHIS-waarnemingsnummer 32726 staat een archeologische opgraving geregistreerd. Tijdens deze opgraving zijn resten van een middeleeuws kasteel, een stadswal uit de 16e eeuw en de fundering van een stadsboerderij uit de 17e eeuw aangetroffen. ARCHIS-waarnemingsnummer 50156 betreft een verkennend booronderzoek op de locatie Wal 30. Tijdens dit onderzoek is in een boring tussen 2,7 en 2,9 m -Mv een scherp Paffrath-aardewerk (11e -13e eeuw) aangetroffen.

Archeologische verwachting

Vanwege de ligging van het plangebied in een stads- en dorpskern met bewoning vanaf de Middeleeuwen, geldt voor het plangebied een zeer hoge kans op het aantreffen van archeologische sporen vanaf de Late Middeleeuwen (<http://www.chs2.pzh.nl>). Op basis van historische gegevens worden in het plangebied archeologische resten van de nederzetting Schoonhoven vanaf het eind van de 13e eeuw verwacht. Het betreft naar alle waarschijnlijkheid resten van bebouwing langs de Koestraat. Landschappelijk gezien bevindt het plangebied zich in een veengebied. Dit gebied werd vanaf de 10e of 11e eeuw systematisch ontgonnen. De aanwezigheid van resten van bewoning uit deze periode kan dan ook niet worden uitgesloten.

Op grond van de geologische kenmerken van de bodem tot circa 2,5 m -Mv geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen. Op de Afzettingen van Gorkum (vanaf 2,5 m -Mv) kunnen vindplaatsen voorkomen uit het Neolithicum en/of de Bronstijd.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Conclusies

Vanwege de ligging in een stadskern geldt voor het plangebied een zeer hoge kans op het aantreffen van archeologische sporen vanaf de Late Middeleeuwen (<http://www.chs2.pzh.nl>). In het plangebied worden archeologische resten van de nederzetting Schoonhoven vanaf het eind van de 13e eeuw verwacht. Het betreft naar alle waarschijnlijkheid resten van bebouwing langs de Koestraat. Vanwege de ligging in een veenontginning kan de aanwezigheid van resten van bewoning vanaf de 10e of 11e eeuw niet worden uitgesloten. Deze resten worden dicht onder het maaiveld verwacht. De bouwwerkzaamheden in het plangebied kunnen eventueel aanwezige archeologische resten aantasten.

Op grond van de geologische kenmerken tot circa 2,5 m -Mv geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Bronstijd t/m Vroege Middeleeuwen. Op de Afzettingen van Gorkum (vanaf 2,5 m -Mv) kunnen vindplaatsen voorkomen uit het Neolithicum en/of de Bronstijd.

Literatuur

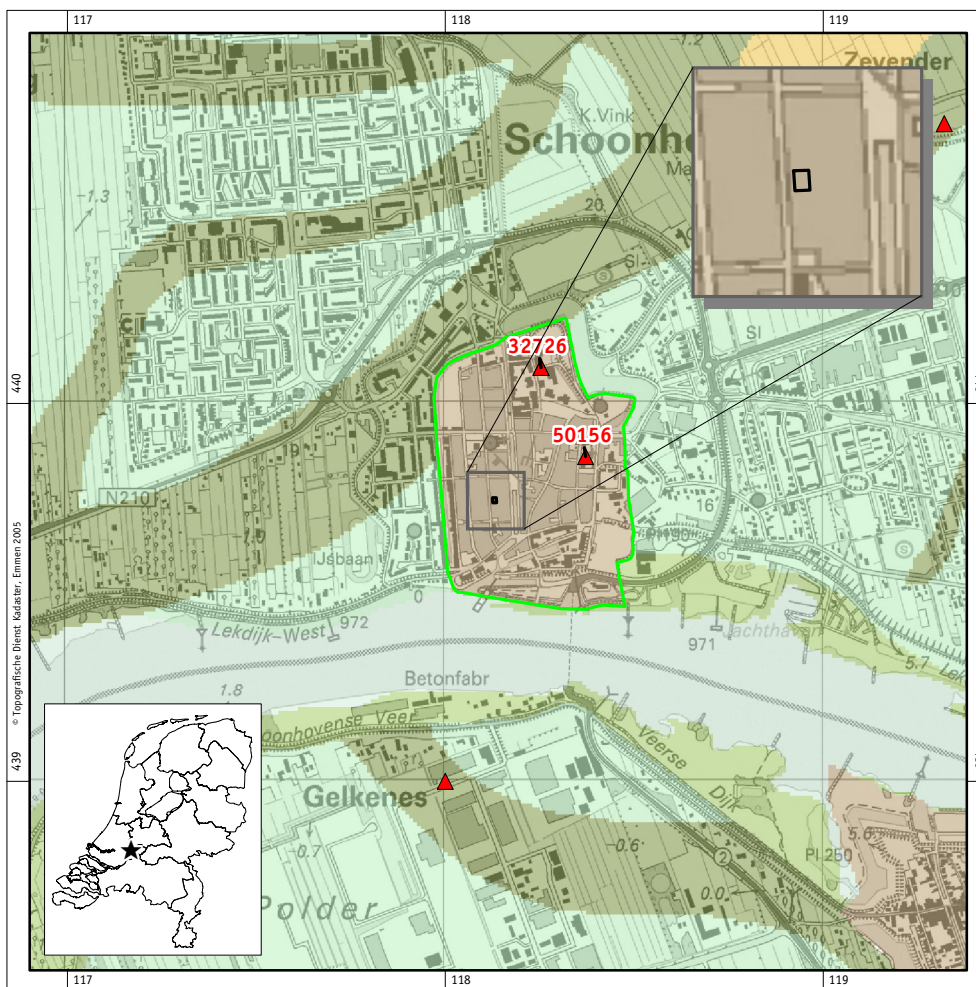
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- RGD**, 1980. *Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 38 West Gorinchem (Gorkum)*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Stiboka**, 1984. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 38 West Gorinchem*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Visser, J.C. e.a.**, 1990. *Historische stedenatlas van Nederland, afl. 5: Schoonhoven en Nieuwpoort*. Delftse Universitaire Pers, Delft.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Overzicht van figuren en tabellen

- Figuur 1.** De ligging van het plangebied (zwarte lijn) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en stadskern (groen) op de CHS van Zuid-Holland; inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Resultaten bureauonderzoek.
- Figuur 3.** Uitsnede van de kadastrale minuut uit 1828 met de ligging van het plangebied (omlijnd).
- Figuur 4.** Uitsnede van de kaart van Schoonhoven van Jacob van Deventer uit circa 1560 met de ligging van het plangebied (ster).
- Tabel 1.** Archeologische tijdschaal.

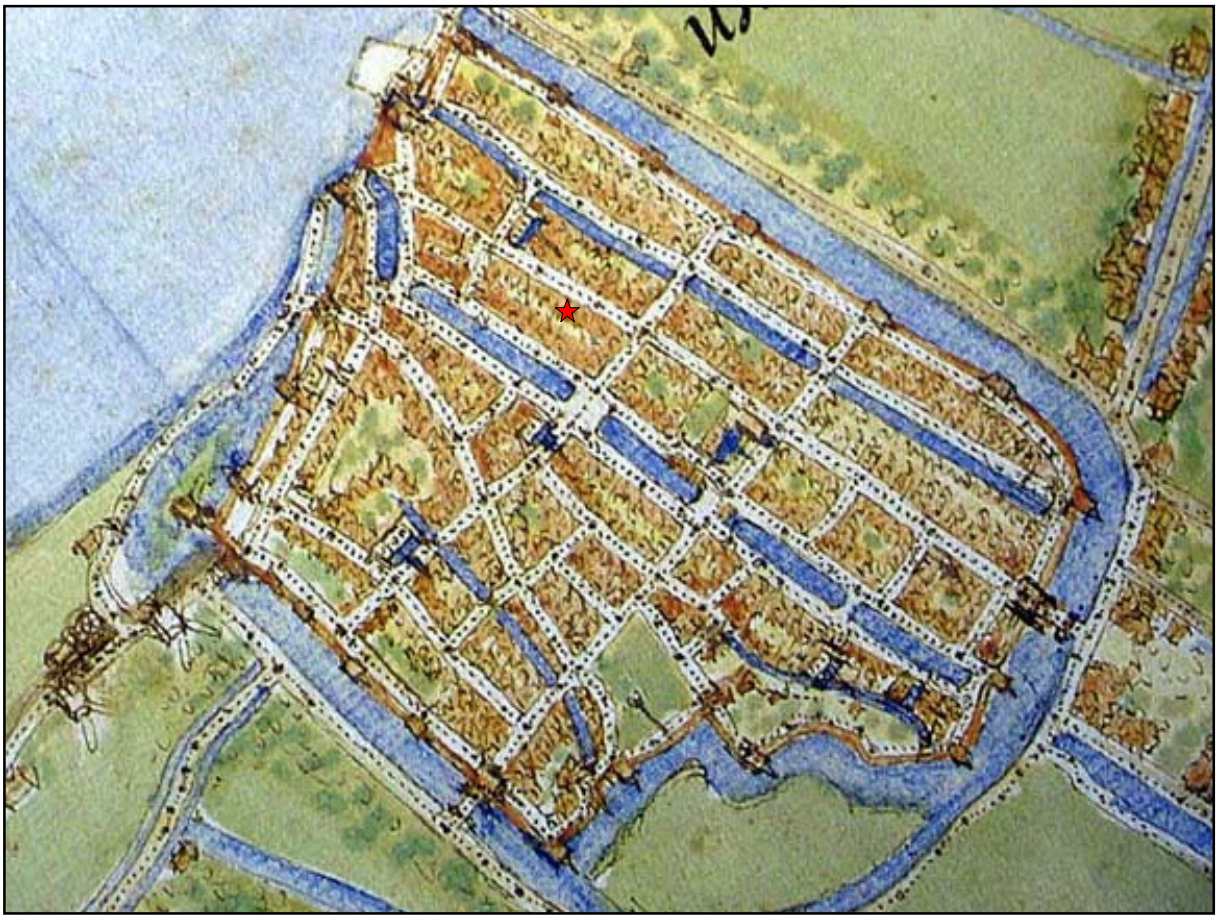
Figuur 1. De ligging van het plangebied (zwarte lijn) met ARCHIS-waarnemingen (rood) en stadskern (groen) op de CHS van Zuid-Holland; inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Resultaten bureauonderzoek.

Figuur 3. Uitsnede van de kadastrale minuut uit 1828 met de ligging van het plangebied (omlijnd).

Figuur 4. Uitsnede van de kaart van Schoonhoven van Jacob van Deventer uit circa 1560 met de ligging van het plangebied (ster).